

Simposio mundial de Antropología en homenaje a Otero Pedrayo

El siglo XX desde una perspectiva antropológica-cultural se caracteriza por la explosión del nacionalismo, afirmó el catedrático de Antropología Social de la Universidad Complutense, Carmelo Lison Tolosana, en la inauguración del Simposio Internacional de Antropología "Identidad y Territorio", al que asisten expertos de todo el mundo.

Este simposio, que se celebra como conmemoración del centenario del nacimiento del

polígrafo gallego Ramón Otero Pedrayo, se inauguró con una ponencia de Carmelo Lison sobre "Dialéctica Nación/Estado: Antropología del Extraño".

Se preguntó el ponente si "¿es la nación-estado una especie en vías de extinción?", y destacó que "la etnografía conflictiva que aporta este sentido y referida a este año parece subrayar al nacionalismo como el drama moral de nuestro tiempo".

22

El Correo Gallego

Fundado en 1878. Nº 38.555. Director: José M. Rey Nóvoa. Viernes, 11 de Noviembre de 1988

65 pesetas

As sagradas fronteiras e a seducción dos mapas segundo Joan Mira

SANTIAGO. A.R.L.

"No extenso tema da definición dos grupos étnicos ou de identidade básica, é imprescindible a distinción entre aqueles que asocian a identidade/distinción ó territorio e os que non. A fronteira, real ou imaxinaria, marca o límite da distinción", con este limiar, o profesor Joan Mira, da Universidade de Valencia, deu paso a unha comunicación que, baixo o suxectivo título de "A fronteira sagrada", se incluíu nas sesións da mañá do simposio. Joan Mira afirma que a súa comunicación non é a proposta de ningunha tese senón unha análise que surge coa observación da fronteira como límite que encerra o primeiro "patrimonio" esencial da nación.

Dentro do establecemento desas fronteiras, Mira descubriu para os asistentes ó simposio o grande poder de seducción que para unha comunidade garda o mapa como imaxe que plasma unha realidade xurídico-política. "Para os estados", dixo, "as fronteiras son os instrumentos máis fortes de recurso simbólico. O mapa é a propaganda desa fronteira intocable pola que se dá a vida. Un estado existe para defender a fronteira e o exército encontra nela a súa razón moral".

A importancia que pode ter

o mapa é reflexada por Mira no surximento da autonomía, anque considera que isto non conleva un troco na concepción dunha España como espazo supremo da práctica simbólica. "O Estado sigue existindo. Por moitas competencias administrativas que ceda, sempre conservará as que se refiran ás relacións exteriores (que é o que marca o dentro e o fóra), e á custodia da propia fronteira. Tampouco cede o estamento militar coa razón última na defensa do territorio. Nese aspecto, a situación non variou en absoluto".

O que si variou é o proceso simultáneo de asentamento autonómico que promove a aparición doutros mapas que suplantán ós provinciais. "O que moitos non viran ata entón, agora éntalles polos ollos. Comunidades como Castilla-La Mancha, que non teñen ningunha tradición histórica conxunta, ou a comunidade de Madrid diferenciada de Castilla, adquiren connotacións diferenciais. Adquiren unha entidade rexional. Os mapas neste aspecto funcionan moito porque reforzan o sentido de identidade".

As fronteiras ("límites do absoluto, o supremo e o sagrado") cobran unha importancia aínda superior ó recoller o caso dos países africanos ou Suramérica, tal e como Joan

Mira sulñou, continentes nos que os colonizadores demarcaron ós colonizados mediante unha liñas arbitrarias que, pouco a pouco, callaron na conciencia dos seus habitantes ata converterse en sinais dunha identidade. "Por primeira vez", concluíu, "no século XX toda a humanidade vive dentro de fronteiras. Por primeira vez, a raia e o mapa definen o marco básico da identidade. E desde a moral do Estado, o crime máis grande é o intento de reducir este espazo-fronteira. O separatismo é o único crime que xamais se perdoará".

Respecto ó proceso de comarcalización iniciado por algunhas autonomías, Joan Mira considera que é un intento de difícil consecución en canto que iso significa a ruptura das provincias como elementos vertebradores dun Estado. "Amais", engadiu, "non todas as comarcas teñen unha idea clara da súa identidade como tales anque sexa unha vella reivindicación dos nacionalistas". Finalmente, destacou a importancia das entidades subestatais na apertura cultural cara a conceptos máis universais. "A cerrazón do estado tradicional é máis perigosa que as entidades subestatais porque tenden a dixerir as súas propias características. As entidades poñen máis énfase na apertura".

Cultura

«Identidade e Territorio»

A identidade, o seu proceso de asunción e a súa defensa, a debate

SANTIAGO. Antón R. López

"Se algo caracteriza, desde unha perspectiva antropolóxica e cultural, ó noso século é a explosión do nacionalismo" afirmou o catedrático de Antropoloxía Social da Universidade Complutense de Madrid, Carmelo Lisón Tolosana, na primeira das ponencias que se representaron no simposio internacional sobre anto-

centrado na importancia do discurso nativo no proceso de identidade cultural. Para isto, García tomou como obxecto de análise o discurso sobre o espazo de tres fontes directas provenientes do Concello de Villanueva de Oscos.

García compara os discursos das distintas persoas contrastando isto coas condutas observadas e sulñando a importancia do discurso como conduta e non tanto como fonte de información no proceso de construción da identidade cultural. O resultado é unha conduta lingüística uniforme. O labor do antropólogo cos adverbios "aí" e "alí" é dunha claridade sorprendente. García detense a analizar non só a postura adoptada polo falante á hora de elixir un ou outro adverbio, senón tamén as causas socio-culturais e económicas que provocan a elección a partir da conciencia de relación que se teña co espazo mentado ou descrito.

O discurso

Deste xeito, un falante (independentemente da súa formación cultural) utiliza o "aí" para se referir a un punto inmediato do seu entorno, inmediato non pola súa localización. Inmediato polos efectos que ten na súa vida cotiá. O falante utilizará "aí" para in-

dicar o habitáculo da súa casa, e "alí" para designar á corte. Utilizará "aí" para denominar á vila coa que manteñen un intercambio económico máis numeroso, e "alí" para facelo con outra que, a pesar de estar máis preto, non mantén unha comunicación tan intensa. Para José Luis García o discurso constitúese na identidade anque poida chegar a ser unha deformación da realidade.

As sesións da tarde abríronse coas comunicacións de Joan Prat, da Universidade de Barcelona, "Identidade e Territorio: teoría práctica", e de Alexander Lopasic, da Universidade británica de Reading, "Problemas cotiás na identidade". Mentras Prat realizou un exhaustivo percorrido polos diferentes obxectos de estudio elixidos polos antropólogos ó longo dos últimos anos, Lopasic describiu o proceso de identidade nas comunidades de Bosnia e Suíza.

A xornada inaugural pechouse con dúas novas comunicacións. "Identidade e Territorio nos asentamentos libios" de J. Davis, da Universidade de Kent en Reino Unido; e "A identidade cultural vista desde fóra" de Alain Le Pichon, profesor da Universidade de Lovaina e presidente do Instituto para o coñecemento recíproco das civilizacións.